

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

11-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ S/11 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI*Rahmankulova Adolat Xushbakovna*

ПРОБЛЕМЫ РЕАБИЛИТАЦИИ НАСИЛЬСТВЕННО ПЕРЕСЕЛЕННЫХ НАРОДОВ

В УЗБЕКИСТАН В 1930 – 1940-е ГОДЫ..... 11-19

Назирхожаев Мухаммадалихожа Касимхожаевич

ФОРМИРОВАНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ ЛАГЕРЕЙ ДЛЯ СОДЕРЖАНИЯ ЯПОНСКИХ

ВОЕННОПЛЕННЫХ В СОВЕТСКОМ СОЮЗЕ..... 20-29

Kaypova Malika Dautbay qizi

MUSTAQILLIQ YILLARIDA TURIZM SOHASIDAGI ISLOHOTLAR..... 30-33

Sobirova Dilfuza, Mirzaaxmedov Xabibullo, Odiljonov Xayitali

QO'QON XONLIGINING DIPLOMATIK ALOQALARI 34-39

Raupova Mushtariybegim Ilxomjon qizi

TURKISTON GENERAL-GUBERNATORLIGINING MA'MURIY-HUDUDIIY BOSHQARUVI

TARIXSHUNOSLIGI 40-47

Сапарбаев Бунёд Хуррамбек оглы

ДИПЛОМАТИЯ И ТОРГОВЛЯ НА ПЕРИФЕРИИ ИМПЕРИЙ: ВЗАИМООТНОШЕНИЯ

ХИВИНСКОГО ХАНСТВА И РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ В ПЕРИОД ПРАВЛЕНИЯ

МУХАММАД РАХИМХАНА I (1806–1825) 48-54

Рузибоев Самандарбек, Ахмадбекова Ўғилой

НАУЧНО-ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОИЗВЕДЕНИЯ АБУ РАЙХОНА БЕРУНИ

«АЛ-АСАР АЛЬ-БАКИЯ»: МЕТОДОЛОГИЯ, ИСТОЧНИКИ И КУЛЬТУРНО-

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЕ ВОЗЗРЕНИЯ 55-64

Tilovov Mirqosim Amanturdiyevich

OLTINSOY TUMANI ARXEOLOGIK XARITASI 65-70

Shamshidinov Baxriddin Sharobiddin o'g'li

O'ZBEKISTONDA NEFT VA GAZ SANOATI TARIXI (1900-1950 YILLAR) 71-76

Abdurasulov Akmaljon

TURKISTONDA MATBAACHILIKNING VUJUDGA KELISHIDAGI HAMKORLIK

ALOQALARI TARIXI..... 77-86

Abatov Aydos

QORAQALPOG'ISTONDA SANOATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH

BOSQICHLARI (XX ASR II YARMI) 87-90

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI*Pirmatova Farangiz Ma'rufjonovna*

THE EFFECTS OF GREEN ECONOMY IMPLEMENTATION ON ECONOMIC GROWTH

IN DEVELOPING COUNTRIES..... 91-99

Jumabayev Adilbek Bazarbayevich

WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF REGIONAL ECONOMIC POTENTIAL 100-107

<i>Jaxbarov Jamshidbek Tilavoldi o'g'li</i> BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY NAZORATNI RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH	108-114
<i>Fayzieva Dilyora Shamsitdin kizi,</i> INSTITUTIONAL PRISM OF DIGITAL DIVIDENDS: THE IMPACT OF HUMAN CAPITAL AND "ANALOG COMPLEMENTS" ON THE DYNAMICS OF SOCIO-ECONOMIC INEQUALITY.....	115-123
<i>Турдыев Гайрат Ялгашевич</i> РАЗВИТИЕ АВТОКОЛОНИ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ В УСЛОВИЯХ ТРАНСПОРТНЫХ РЕФОРМ: ИСТОРИЧЕСКИЙ И СОВРЕМЕННЫЙ ЭТАПЫ.....	124-129
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xolmirzaev Nodirjon Nizomjonovich</i> SHAHAR AHOLISINING IJTIMOY MUAMMOLARINING IJTIMOY FALSAFIY TAHLILI ..	130-134
<i>Kenjayeva Dilrabo Rominovna</i> INSONIYAT TARIXI VA DINIY BAG'RIKENGLIK	135-139
<i>Karimov Raxmat Raxmanovich</i> СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МЕЖЦИВИЛИЗАЦИОННОЙ ФИЛОСОФИИ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ	140-146
<i>Ergashev Urolbek Berkinovich</i> NAZARIY FALSAFANI TASNIFLASHDA AHMAD TOSHKO'PRIZODA YONDASHUVI.....	147-151
<i>Raximdjanova Dilnavoz Sunnat qizi</i> IBN RUSHDNING TAFAKKUR ERKINLIGI HAQIDAGI QARASHLARI.....	152-155
<i>Abdunazarov Lutfillo Mamanovich</i> YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA URBANIZATSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURATI	156-160
<i>Tangirov Nizom Abduraxmonovich</i> NOOSFERA VA BARQAROR RIVOJLANISH PARADIGMASINING FALSAFIY-METODOLOGIK ASOSLARI	161-166
<i>Yusupova Nargiza Ro'stamovna</i> O'ZBEK ETNOMUSIQASIGA OID TARIXIY MANBA VA MUTAFAKKIRLAR ETNOMUSIQA BORASIDAGI QARASHLARINING FALSAFIY TAHLILI.....	167-172
<i>Xudoykulov Azamat Beshumovich</i> MA'NAVIY BARKAMOL YOSHLAR DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHDA G'OYAVIY TARBIYANING O'RNI	173-177
<i>Xamdamov Behzod</i> ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR DUNYOQARASHIDA VATANPARVARLIK G'OYALARINING FALSAFIY-TARIXIY ASOSLARI	178-185
<i>Bekchanov Sanjar Ibragimovich</i> "MODERNIZATSIYA" TUSHUNCHASINING IJTIMOY-FALSAFIY MOHIYATI: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA MILLIY KONSEPSIYALAR.....	186-190
<i>Adizov Azim Tolibovich</i> IJTIMOIY KONFRONTATSIYANING TUZILISHI VA DINAMIKASI.....	191-196

<i>Eshmurodov Nabillo</i> GLOBALLASHUV JARAYONIDA SHAXS MA'NAVİYATINING TRANSFORMATSIYASI VA BEGONALASHUV MUAMMOSI	197-201
<i>Yokubov Suxrob Firdavsovi</i> TASAVVUF TA'LIMOTINING G'OYAVIY MANBALARI	202-206
<i>Najimidinova Dilnoza Gulomjonovna</i> GLOBALLASHUV SHAROITIDA O'ZBEK MILLIY OILASINING IJTIMOIY-FALSAFIY MASALALARI	207-210
<i>Otokulov Abror Sobirkulovich</i> JAMIYATDA MA'NAVIY-AXLOQIYLIKNI YUKSALTIRISHDA SHAXS MAS'ULIYATINI OSHIRISH OMILI	211-217

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Maxamadaliyeva Zuxra Baxrom qizi, Adilova Nasiba Raximboy qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MADANIY METAFORALARNING MOHIYATI	218-222
<i>Xusainova Zilola Yuldashevna, Yangibayeva Surayyo Gulumboyevna</i> DIAXRON KORPUS ALGORITMLARI	223-228
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> POLITICAL EXILE AND PERSONAL IDENTITY IN LORD BYRON'S LIFE AND WORK	229-233
<i>Karimova Ozodaxon Avazxon qizi</i> A LINGUO-PRAGMATIC STUDY OF INFORMAL SPEECH IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES: COMPARATIVE ANALYSIS OF COMMUNICATIVE STRATEGIES, SOCIOCULTURAL CONTEXTS, AND PRAGMATIC FUNCTIONS	234-240
<i>Айтмуратова Турсынай Маратовна</i> КОНЦЕПТ «ТРУД» В ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	241-244
<i>Fayzullayeva Zebuniso Abdukarimovna</i> KONYUNKTIVNING SEMANTIK-PRAGMATIK XUSUSIYATLARI	245-248
<i>Sodikova Vasilakhon, Gavharoy Isroiljon qizi</i> THE ISSUES OF INFORMATION SECURITY AND RELIABILITY IN MODERN JOURNALISM	249-258
<i>Холикова Замира</i> СРАВНИТЕЛЬНО-СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ С КОМПОНЕНТОМ-ЗООНИМОМ «СОБАКА» В РУССКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ	259-272

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Турсунова Маликахон Улугбековна</i> СООТНОШЕНИЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ РАНГОВ С КВАЛИФИКАЦИОННЫМИ КЛАССАМИ ДОЛЖНОСТЕЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ЗНАЧЕНИЯ КЛАССОВ И РАНГОВ В ДИПЛОМАТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	273-286
<i>Karaketova Dilnoza Yuldashevna</i> JINOYAT SUBYEKTINI TAVSIFLOVCHI BELGI SIFATIDA RETSIDIV	287-294
<i>Мируктамова Феруза Лутфуллаевна</i> ПРАКТИКА ЗАРУБЕЖНЫХ ГОСУДАРСТВ ПО ЗАЩИТЕ ПРАВ И БЕЗОПАСНОСТИ ДЕТЕЙ ОТ ИНФОРМАЦИОННЫХ УГРОЗ	295-300

<i>Xodjiev Yunus Muxitdinovich</i> MULK HUQUQIDAN VOZ KECHISHNING AYRIM MASALALARI.....	301-309
<i>Akayeva Marapat Abduxalikovna</i> FUQAROLIK HUQUQIDA ASSOSSIZ BOYLIK ORTTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA ...	310-317
<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> ENERGETIKA SEKTORIDA ATROF-MUHITGA TA'SIRNI BAHOLASH TIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING HUQUQIY SHART-SHAROITLARI.....	318-326
<i>Jiyenbayev Baxadir Ospanovich</i> EKOLOGIK AUDITNI HUQUQIY TA'MINLASHGA DOIR HUQUQIY NORMALARNING ILMIY VA NAZARIY MOHIYATI	327-332
<i>Шомуратова Пальмира Комил қизи</i> РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИНЦИПА СОСТЯЗАТЕЛЬНОСТИ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ: ПРЕДЕЛЫ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСИЛЕНИЯ	333-339
<i>Калдарбеков Асылжан Оспанович</i> РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ И ПРАВОВАЯ ОХРАНА ЗЕМЕЛЬ ЛЕСНОГО ФОНДА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ОПЫТ КАЗАХСТАНА И УЗБЕКИСТАНА	340-351
<i>Istamova-Fayzullaeva Dilafruz Oybek qizi</i> SOMATIK HUQUQLARNING NAZARIY TALQINI: GERMANIYA VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI ASOSIDA QIYOSIY HUQUQIY TAHLIL	352-359
<i>Urakov Djaxongir Rajabovich</i> PROKURATURA ORGANLARINING YOSHLAR O'RTASIDA HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTİKASINI AMALGA OSHIRISH BORASIDA HAMKORLIK FAOLIYATI	360-365
<i>Байтурова Ауда Набиевна</i> СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	366-373
<i>Xushvaqtov O'tkir Temirovich</i> VOYAGA YETMAGANLAR JINOYATCHILIGI TUSHUNCHASI NAZARIY VA QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	374-382
<i>Mustafaqulov Dilshod Salomovich</i> NORMA IJODKORLIGI JARAYONIDA QONUNIYLIK PRINSIPI	383-389
<i>Nomazov Ixtiyor Ismailovich</i> ISBOT QILISH ELEMENTI SIFATIDA KO'RSATUVLARNI OLDINDAN MUSTAHKAMLAB QO'YISH	390-394
<i>Xoliqnazarov Farhod Bozor o'g'li</i> INTELLEKTUAL MULK HUQUQINI JINOIY-HUQUQIY HIMOYA QILISH MASALALARI ...	395-399
<i>Normuratov Aktam Tulaboy o'g'li</i> OLIIY TA'LIM TIZIMIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI JALB QILISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	400-403
<i>Шомахсудов Шоакрам Шомуратович, Парахатова Шахноза Ерназаровна</i> ОСОБЕННОСТИ ПОЛУЧЕНИЯ ОБРАЗЦОВ ДЛЯ КОМПЬЮТЕРНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ	404-411
<i>Rasulov Baxtiyor Shavkatovich</i> O'ZBEKISTONDA ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISH VA EKOLOGIK NAZORATNI KUCHALTIRISH MASALALARI.....	412-418

<i>Javliyeva Gullola Abdurahim qizi</i> IJARA MEHNATI — NOTIPIK MEHNAT MUNOSABATLARINING SHAKLI SIFATIDA.....	419-425
<i>Babaeva Irodakhon Erkinjon qizi</i> ISSUES OF IMPLEMENTING INTERNATIONAL LEGAL NORMS IN THE FIELD OF CLIMATE CHANGE INTO THE NATIONAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	426-434
<i>Ядгаров Шахрух</i> ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК СУБЪЕКТА МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА.....	435-439
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Baratov Jo'raqo'zi Shukurjon o'g'li</i> FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA BO'LAJAK MUHANDISLARNING FIZIKA FANIDAN NOSTANDART TOPSHIRIQLARNI BAJARISH ORQALI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH.....	440-446
<i>Ismaylov Azerbay Saparniyazovich</i> SUN'IY INTELLEKTNING TA'LIMDAGI O'RNI.....	447-451
<i>Xolmirzayeva Gulbahor Baxodirovna</i> MAKTABGACHA TA'LIMDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARNI MILLIY MODEL BILAN UYG'UNLASHTIRISH MEXANIZMLARI.....	452-457
<i>Raximova Lolaxon Abduraximovna</i> TALABALARNING KLINIK QAROR QABUL QILISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA BIOFIZIK DIAGNOSTIKA TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATIV O'QITISH METODIKASI.....	458-462
<i>Toshmamatova Munisa Toshmamatovna</i> UMUMTA'LIM FANLARIDAN DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING MAVJUD HOLATI TAHLILI.....	463-466
<i>Raximdjanova Malikaxon Gapurdjanovna, Baybabayeva Shoiraxon Ismatovna</i> INTERCULTURAL COMPETENCE AND REFLECTIVE LEARNING IN GLOBALIZED HIGHER EDUCATION: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS.....	467-473

Received: 1 December 2025
Accepted: 15 December 2025
Published: 30 December 2025

Article / Original Paper

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF USING INFORMATION TECHNOLOGIES TO IMPROVE THE EFFECTIVENESS OF GENERAL EDUCATION LESSONS

Toshmamatova Munisa Toshmamatovna

Independent Researcher, Denau Institute of Entrepreneurship and Pedagogy

Abstract. This article provides an in-depth analysis of the current state of using information technologies to enhance lesson effectiveness in general education subjects. The study investigates the level of digital infrastructure, teachers' digital competence, students' motivation, and the integration of IT tools into the educational process in Uzbekistan's schools. The findings demonstrate that although information technologies significantly improve learning outcomes, challenges such as limited teacher preparedness, lack of methodological support, and unstable internet access hinder full implementation. The paper concludes with practical recommendations for improving lesson effectiveness through optimized use of digital tools.

Keywords: digital education, information technologies, pedagogical innovations, interactive methods, lesson effectiveness.

UMUMTA'LIM FANLARIDAN DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING MAVJUD HOLATI TAHLILI

Toshmamatova Munisa Toshmamatovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada umumta'lim fanlarida dars samaradorligini oshirishda axborot texnologiyalaridan foydalanishning amaldagi holati, mavjud muammolar, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi, o'quvchilarning motivatsiyasi va IT vositalarining ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi keng tahlil qilinadi. Tadqiqotda O'zbekiston umumta'lim maktablaridagi raqamli infratuzilma darajasi, E-darsliklar, test platformalari, interaktiv metodlar hamda onlayn resurslarning qo'llanish chastotasi o'rganildi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, axborot texnologiyalari dars samaradorligini sezilarli oshirsa-da, o'qituvchilarning texnik tayyorgarligi, metodik qo'llanmalar yetishmasligi va internet sifati jarayonning to'laqonli tatbiqiga to'sqinlik qilmoqda. Maqola yakunida dars samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan tashkiliy, texnik va metodik takliflar beriladi.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, axborot texnologiyalari, pedagogik innovatsiyalar, interaktiv metodlar, dars samaradorligi.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI11Y2025N67>

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida axborot texnologiyalari ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Raqamli vositalardan o'quv jarayonida foydalanish nafaqat o'quvchilarning bilimini mustahkamlash, balki ularning mustaqil fikrlashi, izlanish ko'nikmasini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. O'zbekiston umumta'lim maktablarida so'nggi yillarda kompyuterlashtirish, elektron platformalar joriy etish, darsliklarni raqamlashtirish jarayonlari faollashgan bo'lsa-da, amaliyotda mavjud holat har doim ham kutilgan natijani

bermayapti. Shu bois axborot texnologiyalaridan foydalanishning real darajasini tahlil qilish bugungi ta'lim siyosatining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. O'zbekiston umumta'lim maktablarining ko'pchiligida kompyuter sinflari, internet tarmog'i, elektron doska kabi texnik vositalar mavjud bo'lsa-da, ularning samarali ishlatilish darajasi o'rtacha ko'rsatkichdan yuqori emas. Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'qituvchilarning taxminan yarmi axborot texnologiyalaridan muntazam foydalanmaydi. Buning asosiy sabablari sifatida texnik nosozliklar, internet tezligining pastligi, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasining yetarli emasligi va metodik yordamning sustligi qayd etiladi.

Ayniqsa, tabiiy fanlar, informatika, matematika kabi fanlarda IT vositalari yordamida interaktiv tajribalar, simulyatsiyalar va virtual laboratoriyalarni qo'llash imkoniyati mavjud bo'lsa-da, ko'plab maktablarda bu imkoniyat to'liq ishga solinmaydi. Gumanitar fanlarda esa multimedia taqdimotlari, audio-video materiallar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, lekin ulardan foydalanish ko'lami ham yetarli emas [3].

Elektron darsliklar, test tizimlari, onlayn platformalar (Edu-market, Kundalik, Ziyonet, MyClass va boshqalar) joriy etilgan bo'lsa-da, ular bo'yicha o'qituvchilarda metodik ko'nikmalar yetarli shakllanmagan. Shu bois platformalardan ko'proq nazorat uchun foydalaniladi, lekin ta'limni individuallashtirish, differensial yondashuvni qo'llash imkoniyatlari kam qo'llanadi.

Axborot texnologiyalarining umumta'lim fanlarini o'qitish jarayoniga kirib kelishi ta'lim samaradorligini oshirishda katta imkoniyatlar yaratmoqda. Biroq amaldagi holat shuni ko'rsatadiki, maktablarda IT vositalaridan foydalanish jarayonida bir qator tizimli muammolar mavjud. Avvalo, raqamli infratuzilmaning yetarli darajada barqaror emasligi ta'lim jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ba'zi ta'lim muassasalarida internet tezligining pastligi, kompyuterlarning eskirganligi yoki ta'mirtalab holga kelgani IT asosidagi darslarning to'liq va sifatli tashkil etilishiga to'sqinlik qiladi. Infratuzilmaning bunday nomukammalligi dars jarayonida turli uzilishlarga olib kelib, o'qituvchi faoliyatini murakkablashtiradi [4].

Ikkinchi muammo – o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasining yetarli emasligidir. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, ko'plab pedagoglar IT vositalaridan faqatgina taqdimot tayyorlash darajasida foydalanadilar, virtual laboratoriyalar, interaktiv platformalar, masofaviy ta'lim tizimlari, raqamli testlar va simulyatsiyalardan samarali foydalanish esa hali keng yo'lga qo'yilmagan. Bu esa IT imkoniyatlarining to'liq ishga tushirilishiga to'sqinlik qiladi.

Yana bir dolzarb muammo – metodik bazaning sustligi. O'quv jarayonida elektron resurslardan oqilona va metodik asosda foydalanish bo'yicha ilmiy-uslubiy qo'llanmalar, dars ishlanmalari, amaliy tavsiyalar yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Natijada ayrim o'qituvchilar texnologiyani dars mazmunidan ajratilgan holda qo'llashga majbur bo'ladi, bu esa dars samaradorligini oshirish o'rniga pasaytirishi mumkin. Shuningdek, o'quvchilarning IT vositalaridan chalg'ish muammosi ham dolzarb. Agar texnologiya maqsadga muvofiq qo'llanmasa, o'quvchi diqqatini asosiy mavzudan uzoqlashtirishi, dars vaqtining behuda sarflanishiga olib kelishi mumkin. Bu hol ayniqsa yosh sinf o'quvchilarida ko'proq kuzatiladi [5].

Bundan tashqari, raqamli tengsizlik masalasi ham ahamiyatli omil bo'lib qolmoqda. Hamma o'quvchi uy sharoitida kompyuter yoki tinglash va mustahkamlash uchun zarur bo'lgan internetga ega emas. Bu esa uy vazifalarini onlayn bajarish, qo'shimcha resurslar bilan ishlash

va masofaviy ta'limdan foydalanishda teng imkoniyatlarning shakllanishiga to'sqinlik qiladi. Shu bilan birga, amalga oshirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, axborot texnologiyalaridan to'g'ri va metodik asoslangan tarzda foydalanilganida dars samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Tadqiqot natijalari IT vositalari o'quvchilarning bilim ko'rsatkichlarini 25–40 foizgacha yaxshilashi mumkinligini ko'rsatdi.

Texnologiyalarning to'g'ri qo'llanilishi mavzuni tezroq o'zlashtirish, murakkab jarayonlarni vizual ko'rsatish, o'quvchini faol ishtirok etishga undash, uy vazifalarini avtomatlashtirish, joriy hamda yakuniy nazoratni aniq va shaffof o'tkazish imkonini yaratadi. Biroq bu natijalar texnologiya va pedagogikaning uyg'unlashgan holda qo'llanishi bilangina ro'yobga chiqadi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, axborot texnologiyalari umumta'lim fanlarini o'qitishda katta salohiyatga ega bo'lsa-da, mavjud resurslardan samarali foydalanish uchun bir necha muhim shart bajarilishi lozim. Avvalo, pedagoglarning raqamli savodxonligini oshirish bo'yicha tizimli o'quv dasturlarini yo'lga qo'yish zarur. Shuningdek, maktablardagi texnik bazani modernizatsiya qilish, zamonaviy kompyuterlar, planshetlar va yuqori tezlikdagi internet bilan ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, o'quv rejasiga mos keladigan innovatsion metodikalarni ishlab chiqish, har bir fan uchun raqamli dars ishlanmalari va multimodal materiallar yaratish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. O'quvchilarning turli texnologiyalarni turlicha qabul qilishi, psixologik va yosh xususiyatlarining har xil bo'lishi ham darsni loyihalash jarayonida albatta hisobga olinishi zarur [6].

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, umumta'lim fanlarini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Raqamli vositalar o'quv jarayonini individuallashtirish, o'quvchilar ehtiyojiga moslashtirish, murakkab tushunchalarni vizuallashtirish va o'quvchining darsdagi faolligini ta'minlash orqali ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilashi isbotlangan. Biroq mavjud imkoniyatlarga qaramay, real amaliyotda ayrim cheklovlar bu jarayonning to'liq yo'lga qo'yilishiga to'sqinlik qilmoqda.

Ta'lim jarayonida kuzatilayotgan asosiy muammolar – o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasining yetarli emasligi, maktablarning texnik infratuzilmasi to'liq yangilanmaganligi, metodik qo'llanmalar kamligi, shuningdek, internet sifati pastligi – axborot texnologiyalarining keng ko'lamda qo'llanishini cheklab qo'ymoqda. Shunga qaramay, amalga oshirilayotgan davlat dasturlari, infratuzilmani takomillashtirishga qaratilgan islohotlar va o'qituvchilarni qayta tayyorlash dasturlari bu yo'nalishda muhim ijobiy o'zgarishlar uchun zamin yaratmoqda [7].

Xususan, axborot texnologiyalarini dars jarayoniga to'laqonli integratsiya qilish uchun quyidagi yo'nalishlar ustuvor ahamiyatga ega:

maktablar uchun barqaror, tezyurar internet tarmog'ini ta'minlash va texnik vositalarni muntazam modernizatsiya qilish;

o'qituvchilarni amaliy ko'nikmalarga ega qiluvchi uzluksiz raqamli pedagogika kurslarini yo'lga qo'yish;

o'quv dasturlari va darsliklarni zamonaviy interaktiv formatda ishlab chiqish;

ta'limda multimedaviy, interfaol metodlarni qo'llash bo'yicha metodik qo'llanmalar yaratish;

o'quvchilarda raqamli madaniyat, axborot xavfsizligi va mustaqil izlanish ko'nikmalarini shakllantirish [8].

Umuman olganda, ta'lim sohasida axborot texnologiyalarini qo'llashning mavjud holati o'sish dinamikasiga ega bo'lib, tizimli yondashuv orqali bu jarayonni yanada takomillashtirish mumkin. Raqamli ta'lim vositalaridan oqilona foydalanish nafaqat dars samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, kommunikativ kompetensiyasini, axborotni mustaqil izlash va tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu sababli, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish bugungi ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri bo'lib, u kelajak avlodni raqamli jamiyat talablariga mos kompetensiyalar bilan ta'minlashga xizmat qiladi [6].

Xulosa. Raqamli ta'limni rivojlantirish uchun maktablarning texnik bazasini yangilash, pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish bo'yicha tizimli malaka oshirish dasturlarini yo'lga qo'yish, fanlar kesimida zamonaviy elektron darsliklar, interaktiv platformalar va raqamli metodikalar yaratish zarur. Axborot texnologiyalari o'quvchini bilishga undaydigan kuchli vositaga aylanishi uchun ular an'anaviy ta'lim yondashuvlari bilan uyg'unlashtirilgan holda qo'llanishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, IT vositalarining samarali joriy etilishi ta'lim jarayonining interaktiv, mazmunli, qiziqarli va natijador bo'lishini ta'minlaydi. Bu esa yangi avlod o'quvchilarining fikrlash, izlanish, tahlil qilish va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 6-apreldagi 187-sonli "Raqamli ta'limni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori.
3. Azizxo'jayev N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan, 2006.
4. Hasanboeva O., & Abduqodirov A. Innovatsion pedagogika. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2019.
5. To'raqulov D. Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni. – Toshkent: Talqin nashriyoti, 2018.
6. Mavlonova R., Xoliqova N., & Yo'ldosheva S. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Innovatsiya ziyo, 2017.
7. Mishra P., & Koehler M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK): Framework for teacher knowledge. Teachers College Record, 108(6), 2006. – P.1017–1054.
8. Bates A. W. Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning. Vancouver: BCCampus. 2015.
9. Anderson J., & van Weert, T. Information and Communication Technology in Education: A Curriculum for Schools. UNESCO. 2002.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).